

Dr Miloš M. Petrović¹

PROPISI EU

DIREKTIVA O PRIMENI PRAVA PACIJENATA U PREKOGRANIČNOJ ZDRAVSTVENOJ NEZI

Od usvajanja Direktive 2011/24/EU Evropskog parlamenta i Saveta o primeni prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj nezi protekla je jedna decenija.² Izazovi koji su proistekli iz usvajanja te direktive donekle prevazilaze uobičajene napore u aspektima transponovanja u nacionalna zakonodavstva i implementacija odredbi, budući da je u međuvremenu nastupila i pandemija koja je značajno poremetila ne samo mobilnost kao takvu već i ostvarivanje prava na zdravstvenu pomoć, pogotovo s obzirom na vrlo veliko opterećenje zdravstvenih ustanova svugde u Evropi.³ Međutim, ne treba prenebregnuti da se radi o društveno relevantnom aktu koji je omogućio viši stepen kohezije na evropskom nivou u pogledu ostvarivanja prava na medicinsku pomoć. Direktiva sadrži dvadeset tri člana, a njen sadržaj u ovom će tekstu biti uopšteno predstavljen.

Već se u uvodnom delu napominje da zdravstveni sistemi predstavljaju osnovne stubove socijalnog razvoja i povezanosti, ali i da države članice ostaju nadležne za pružanje što bolje i opsežnije zaštite građanima na svojim teritorijama, te da primena propisa ne bi trebalo da bude takva da podstakne lečenje izvan nadležnih sistema, tj. u drugim državama članicama. Takođe, ovaj akt ne zadire u suvereno pravo članica da same definišu opseg i vrstu zdravstvene zaštite. Ta je napomena logična imajući u vidu značajne razlike u funkcionisanju zdravstvenih mehanizama, pa i drugačijih tradicija u različitim delovima Evropske unije. Vrlo je

¹ Miloš M. Petrović je doktor političkih nauka i autor radova u domenu evropskog prava i političkih nauka.

² EUR-lex, Consolidated text: Directive 2011/24/EU of the European Parliament and of the Council of 9 March 2011 on the application of patients' rights in cross-border healthcare, Brussels, 2011, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02011L0024-20140101>, accessed on: 30.07.2022.

³ Miloš Petrović, „Pandemija Kovida 19: zdravstveni rizici i opsežne štetne posledice po privredne i druge tokove“, *Tokovi osiguranja* 2021, br. 01, str. 70–102.

važno da se osiguraju jasna i transparentna pravila koja građani Unije uživaju prilikom mobilnosti u drugu državu članicu, što je jedan od aspekata koji ovaj akt nastoji da bliže reguliše, u skladu s načelima o dostupnosti nege i drugim pravno-etičkim aspektima. Cilj Direktive, kako se navodi, jeste da se podvuče sloboda državama članicama da regulišu svoju zdravstvenu zaštitu i socijalni aparat u pogledu prava na lečenje na lokalnom ili regionalnom nivou, s tim da one mogu odlučiti i da ta prava prošire.

Osnovna ideja jeste da se ohrabri saradnja u domenu zdravstvene zaštite i unapređenja prava pacijenata, kao što se navodi u prvom članu, gde se bliže definiše opseg delovanja tog akta. U drugom članu se određuje odnos prema drugim propisima Evropske unije, poput onih koji regulišu domene medicinskih proizvoda, etičnog i jednakog tretmana itd. U narednom članu pružene su definicije osnovnih pojmova, poput „zdravstvene zaštite“, „osiguranog lica“, „prekogranične zdravstvene zaštite“, „leka“ itd. Što se tiče odgovornosti država članica spram prekogranične zdravstvene zaštite, utvrđuju se odgovornosti države članice koja pruža zdravstvenu negu u skladu s načelima dostupnosti, pravičnosti, solidarnosti i drugih principa, a u skladu s njenim nacionalnim zakonodavstvom, njenim standardima kvaliteta, ali i propisima Unije (čl. 4. st. 1). Obaveze države članice definisane su u ostatku ovog člana, dok su obaveze matične države članice definisane u narednoj odredbi. Šestim članom se propisuje delokrug nacionalnih kontaktnih kancelarija zaduženih za prekograničnu zaštitu u domenu zdravstva. Domen troškova prekogranične zdravstvene zaštite bliže je određen od sedmog do devetog člana, uključujući i pravno regulisanje izuzetaka od primene ovih pravila.

U narednom delu Direktive navedene su odredbe u pogledu saradnje država članica u domenu zdravstvene zaštite, poput uzajamne pomoći u različitim aspektima – pravno-tehničkih i drugih aspekata (čl. 10), priznavanja medicinskih recepata izdatih u drugoj državi članici (čl. 11), funkcionisanja institucionalnih mreža podrške i saradnje (čl. 12) i tretiranja retkih oboljenja (čl. 13). Potom se bliže određuju ciljevi e-zdravstva kao platforme za prekograničnu zdravstvenu saradnju (čl. 14). Pored administrativne, tehničke i proceduralne funkcije, ta je mreža saradnje tokom aktuelne pandemije pokazala svoju praktičnu delotvornost u svetlu aspekta praćenja vakcinalnog i zdravstvenog statusa povezanih sa kovidom 19, čime je postala i prekogranično vidljivija.

Završni deo Direktive (od 16. do 23. člana) sadrži bliže određenje institucionalnih ovlašćenja i aspekata izveštavanja o sprovođenju odredbi. Akt je objavljen u *Službenom listu Evropske unije* devetog marta 2011. godine. Dejstvo akta postalo je obavezujuće za Republiku Hrvatsku u svetlu pristupanja te zemlje Uniji 2013. godine, dok je Ujedinjeno Kraljevstvo povlačenjem iz EU prestalo da bude obavezano njegovim odredbama. Opseg direktive je u političkom smislu izmenjen i Direktivom

2013/64/EU, u svetlu određenja francuske teritorije Majote kao posebnog, prekomorskog dela Evropske unije.⁴

Izvori

- EUR-lex, Consolidated text: Directive 2011/24/EU of the European Parliament and of the Council of 9 March 2011 on the application of patients' rights in cross-border healthcare, Brussels, 2011, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02011L0024-20140101>, accessed on: 30.07.2022.
- EUR-lex, Council Directive 2013/64/EU of 17 December 2013 amending Council Directives 91/271/EEC and 1999/74/EC, and Directives 2000/60/EC, 2006/7/EC, 2006/25/EC and 2011/24/EU of the European Parliament and of the Council, following the amendment of the status of Mayotte with regard to the European Union, Brussels, 2013, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0064>, accessed on: 21.07.2022.
- Miloš Petrović, „Pandemija Kovida 19: zdravstveni rizici i opsežne štetne posledice po privredne i druge tokove“, *Tokovi osiguranja 2021*, br. 01, str. 70-102.

⁴ EUR-lex, Council Directive 2013/64/EU of 17 December 2013 amending Council Directives 91/271/EEC and 1999/74/EC, and Directives 2000/60/EC, 2006/7/EC, 2006/25/EC and 2011/24/EU of the European Parliament and of the Council, following the amendment of the status of Mayotte with regard to the European Union, Brussels, 2013, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0064>, accessed on: 21.07.2022.